

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 23 czerwca 2021 r.

BADK.DPK.133.100.2021 MKo

P10-40/21	Data wpływu petycji 19 kwietnia 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 22 czerwca 2021 r.

PRAWO O RUCHU DROGOWYM

TEMAT

**UPRZYWILEJOWANY DOJAZD DO REMIZY
STRAŻAKA OCHOTNIKA WEZWANEGO DO AKCJI RATOWANIA
ŻYCIA, ZDROWIA LUDZKIEGO LUB MIENIA**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, w celu wprowadzenia szczególnych warunków uczestniczenia w ruchu drogowym pojazdów nie będących pojazdami uprzywilejowanymi, gdy kierujący pojazdem - strażak Ochotniczej Straży Pożarnej - udaje się na wezwanie do uczestniczenia w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Wnoszący petycję uważa, że przepisy Prawa o ruchu drogowym nie ułatwiają sprawnego i szybkiego funkcjonowania Ochotniczej Straży Pożarnej. Zdaniem autora petycji nie sprzyjają one zwłaszcza strażakom ochotnikom, w sytuacji kiedy starają się jak najszybciej dotrzeć do remizy, celem wyjazdu pojazdem uprzywilejowanym do zdarzenia.

Autor petycji powołuje się na przypadki, w których strażak ochotnik wezwany przez stanowisko kierowania do wypadku lub pożaru, przemieszczając się swoim prywatnym pojazdem np. przez zatłoczone miasta do miejsca zbiórki, zostaje zatrzymany przez policję w związku z przekroczeniem prędkości lub złamaniem innych przepisów drogowych. Ważnym elementem postulatu petycji jest to, iż prywatne pojazdy strażaków ochotników nie są pojazdami uprzywilejowanymi.

Jak podkreśla się w uzasadnieniu petycji strażacy Ochotniczej Straży Pożarnej oprócz konsekwencji w postaci wystawienia przez funkcjonariusza policji mandatu za szybką jazdę, zatrzymania dowodu rejestracyjnego oraz prawa jazdy, obciążeni są wiedzą, iż w trakcie ich zatrzymania narażone jest życie i zdrowie osób, którym mają nieść pomoc.

Wnioskodawca mając na uwadze powyższe wnosi o zmianę ustawy Prawo o ruchu drogowym w zakresie wprowadzenia szczególnych warunków uczestniczenia w ruchu drogowym pojazdów nie będących pojazdami uprzywilejowanymi, gdy kierujący pojazdem - strażak Ochotniczej Straży Pożarnej - udaje się na wezwanie do uczestniczenia w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 869) w art. 1 stanowi, że ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

1) zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia;

2) zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia;

3) prowadzenie działań ratowniczych.

Zgodnie z art. 19 ust. 1a Ochotnicza straż pożarna jest jednostką umundurowaną, wyposażoną w specjalistyczny sprzęt. Do zadań ochotniczych straży pożarnych należy w szczególności: walka z pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami, organizowanie przedsięwzięć służących krzewieniu sportu i kultury fizycznej pozwalających na rozwinięcie sprawności wykorzystywanej w działaniach ratowniczych, organizowanie przedsięwzięć oświatowo-kulturalnych propagujących wiedzę i umiejętności w zakresie ochrony przeciwpożarowej, upowszechnianie i wspieranie form współdziałania między lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi w zakresie ochrony przeciwpożarowej, propagowanie zasad udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wyniku pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Bezpośredni udział w działaniach ratowniczych mogą brać członkowie ochotniczych straży pożarnych, którzy ukończyli 18 lat i nie przekroczyli 65 lat, posiadający aktualne badania lekarskie dopuszczające do udziału w działaniach ratowniczych oraz odbyli szkolenie pożarnicze (art. 19 ust 1b).

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450 ze zm.) określa zasady ruchu na drogach publicznych, w strefach zamieszkania oraz w strefach ruchu, zasady i warunki dopuszczenia pojazdów do tego ruchu, a także działalność właściwych organów i podmiotów w tym zakresie, wymagania w stosunku do innych uczestników ruchu niż kierujący pojazdami, zasady i warunki kontroli ruchu drogowego.

Ustawa enumeratywnie wymienia pojazdy, które mogą być uprzywilejowane w ruchu drogowym (art. 53 ust. 1), są to m.in.: jednostki ochrony przeciwpożarowej, zespoły ratownictwa medycznego, Policja, jednostki ratownictwa chemicznego, Straż Graniczna, Biuro Nadzoru Wewnętrzznego, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrzznego, Agencja Wywiadu, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Służba Ochrony Państwa, Służba Więzienna, Inspekcja Transportu Drogowego i inne.

Pojazd uprzywilejowany może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu pojazdów, zatrzymaniu i postoju oraz do znaków i sygnałów drogowych tylko w razie, gdy:

1) uczestniczy:

- w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia albo koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego albo

- w przejeździe kolumny pojazdów uprzywilejowanych,

- w realizacji zadań związanych bezpośrednio z zapewnieniem bezpieczeństwa osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, którym na mocy odrębnych przepisów przysługuje ochrona;

2) pojazd wysyła jednocześnie sygnały świetlne i dźwiękowe; po zatrzymaniu pojazdu nie wymaga się używania sygnału dźwiękowego;

3) w pojeździe włączone są światła drogowe lub mijania (art. 53 ust. 2).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie art. 53 ust. 4 Prawa o ruchu drogowym, uwzględniając konieczność zapewnienia porządku, sprawności i bezpieczeństwa ruchu drogowego wydał w dniu 2 września 2002 r. rozporządzenie w sprawie okoliczności, w jakich są używane pojazdy uprzywilejowane w kolumnach (Dz. U. z 2002 r. Nr 167, poz. 1377 ze zm.).

Zgodnie z art. 135 ustawy policjant zatrzyma wydane w kraju prawo jazdy za pokwitowaniem w przypadku: uzasadnionego podejrzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, gdy upłynął termin ważności prawa jazdy, przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego w okresie 5 lat od wydania skierowania na kurs reedukacyjny, o którym mowa w art. 99 ust. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami.

Ponadto, policjant może zatrzymać prawo jazdy w przypadku ujawnienia czynu polegającego na:

- kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub

- przewożeniu osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji; przepis nie dotyczy przewozu osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich przewozach pasażerskich w rozumieniu ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące.

Zgodnie z art. 135 ust. 3 policjant może zatrzymać wydane w kraju prawo jazdy za

pokwitowaniem w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281 ze zm.) w art. 16 stanowi, że nie popełnia wykroczenia, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone nie przedstawia wartości oczywiście większej niż dobro ratowane.

Podobnie **ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny** (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.) w art. 26 § 1 stanowi, że nie popełnia przestępstwa, kto działa w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego jakimkolwiek dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone przedstawia wartość niższą od dobra ratowanego.

Nie popełnia przestępstwa także ten, kto, ratując dobro chronione prawem w warunkach określonych w § 1, poświęca dobro, które nie przedstawia wartości oczywiście wyższej od dobra ratowanego (art. 26 § 2),

W razie przekroczenia granic stanu wyższej konieczności, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

PRACE LEGISLACYJNE:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, na konferencji prasowej 29 kwietnia 2021 r. ogłosiło założenia do projektu ustawy o ochotniczej straży pożarnej. Komenda Główna PSP przesłała dokument do komend wojewódzkich z poleceniem przekazania do komend miejskich/powiatowych oraz udostępnienia jednostkom ochotniczych straży pożarnych. Obecnie projekt podlega konsultacjom społecznym.

Do tej pory organizacja OSP opierała się wyłącznie na postanowieniach ustawy – Prawo o Stowarzyszeniach. Występowały jednak problemy z określeniem sytuacji druha. Przygotowywana ustawa dedykowana jest grupie ratowników, uprawnionych do udziału w działaniach ratowniczych, nadając im status podobny do PSP.

Nowa ustawa ma też na celu poprawę współdziałania administracji rządowej i samorządowej. Rząd zapewni przygotowanie zdolności operacyjnej jednostek tj. szkolenie (doprecyzowano sprawy szkolenia członków OSP prowadzonego przez Państwową Straż Pożarną, a w szczególności komendy powiatowe/miejskie), sprzęt, remonty remiz, natomiast strona samorządowa zapewni gotowość operacyjną. Ponadto, w celu zapewnienia właściwej pomocy ze strony administracji rządowej, zaproponowano uregulowanie, że jeden zastępca komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, będzie

nadzorował właściwe współdziałanie z OSP i stroną samorządową.

Ważnym skutkiem wejścia w życie ustawy o ochotniczej straży pożarnej będzie kompleksowe określenie świadczeń dla ratowników OSP.

Przewidziano też uregulowanie kwestii odszkodowań dla ratowników OSP i ich rodzin, w sytuacji uszczerbku na zdrowiu/śmierci ratownika OSP w działaniu ratowniczym, medycznych działaniach ratowniczych albo zabezpieczeniu obszaru chronionego Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej Państwowej Straży Pożarnej. Jednocześnie ratownik OSP, który doznał uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku, za czas niezdolności do pracy, za który nie zachował prawa do wynagrodzenia albo nie otrzymał zasiłku chorobowego albo świadczenia rehabilitacyjnego na mocy odrębnych przepisów, będzie mógł wnioskować o rekompensatę pieniężną. Ponadto, będą uregulowane kwestie rekompensat za straty z tytułu nieobecności w pracy ratownika OSP wykonującego zadania na rzecz ochrony ludności.

Co ważne z punktu widzenia petycji, na wzór Państwowej Straży Pożarnej, zaplanowano w projekcie ustawy wprowadzenie legitymacji, która będzie ważnym elementem tożsamości ratowniczej druhow, z uwagi na wykonywanie zadań chociażby ochrony ludności. Legitymacja ta będzie dawała druhom możliwość korzystania ze zniżek w życiu codziennym np. w komunikacji miejskiej.

Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej 20 maja 2021 r. przyjął uchwałę dotyczącą zajęcia stanowiska w sprawie projektu ustawy o ochotniczej straży pożarnej.

Związek z uznaniem przyjął zapowiedź zmiany stanowiska rządu w sprawie dodatków do emerytur dla strażaków ochotników zawartą w projekcie ustawy o OSP. Jednak ujęte w projekcie ustawy rozwiązania w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz organizacji i zakresu działania OSP zostały zaopiniowane negatywnie. Zdaniem Związku rozwiązanie systemowe powinny być zawarte w ustawie o ochronie przeciwpożarowej oraz ustawie o ochronie ludności.

INFORMACJE DODATKOWE:

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Stanisław Rakoczy w odpowiedzi z 25 sierpnia 2015 r. na interpelację nr 33902, w sprawie braku regulacji prawnych dotyczących dojazdu strażaków OSP do remizy celem wzięcia udziału w akcji ratowniczo-gaśniczej, w świetle zaostreżenia przepisów ruchu drogowego stwierdził, że Strażak Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) jadąc samochodem do jednostki w wyniku nagłego wezwania, podlega takim samym rygorom prawnym, jak każdy inny kierujący pojazdem.

W odpowiedzi podnoszono, że przekroczenie prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym, jest rażącym naruszeniem przepisów, niosącym ze sobą znaczną społeczną szkodliwość czynu. Jak podkreślono w stanowisku, art. 135 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 20 czerwca 1997r. Prawo o ruchu drogowym zgodnie, z którym policjant zatrzyma prawo jazdy za pokwitowaniem w przypadku ujawnienia czynu polegającego na kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym - został wprowadzony celem poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, w szczególności zwiększenia poziomu ochrony życia i zdrowia obywateli, poprzez zaostrenie sankcji za szczególnie groźne naruszenie przepisów, polegające na rażącym przekroczeniu prędkości w terenie zabudowanym. Strażak zmierzający na miejsce zbiórki przed przystąpieniem do akcji ratowniczo-gaśniczej, powinien tam dotrzeć jak najszybciej, niemniej jednak nie może swoim zachowaniem na drodze publicznej, narażać na niebezpieczeństwo osób postronnych.

W odpowiedzi wskazano również, że zgodnie z art. 16 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń nie popełnia wykroczenia, kto działa w celu uchylecia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a dobro poświęcone nie przedstawia wartości oczywiście większej niż dobro ratowane. Oznacza to, że przed wprowadzeniem nowych regulacji prawnych w zakresie sankcji za naruszenie przepisów ruchu drogowego nie było również zasadą zwolnienie od odpowiedzialności za przekroczenie prędkości dojeżdżających do jednostki strażaków OSP, lecz (jeżeli w ogóle miało miejsce) raczej wyjątkiem, przy którym należało wykazać szereg szczególnych okoliczności, o których mowa w ww. przepisie.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz